

CYWILIZACJA ZDROWIA

praca zbiorowa pod redakcją
dra Mateusza Warchała

e-bookowo.pl
wydawnictwo internetowe

Cywilizacja zdrowia

Praca zbiorowa pod redakcją dra Mateusza Warchała

© Copyright by Olgierd Abramski, Anna Ast, Ewa Bandurska, Magdalena Boczkowska, Justyna Czerwińska, Olga Dąbska, Natasza Doiczman, Marlena Duda, Victoria Dunaeva, Agata Dutkiewicz, Gabriela Hanus, Sylwia Hoszowska, Aleksandra Hulewska, Natalia Kaźmierczak, Sławomir Kania, Ewelina Kozłowska, Anna Kowalczyk, Michał Kurcwald, Aleksandra Mijalska, Jolanta Mogiła-Lisowska, Elżbieta Murias, Antoni Niedzielski, Katarzyna Zofia Pilarczyk, Patrycja Ręba, Justyna Sala-Suszyńska, Aleksandra Sobczyk-Kubiak, Łukasz Mikołaj Sokołowski, Martyna Tomczak, Olga Tytko, Eliza Wołoszynek, Małgorzata Wojnarowska, Agnieszka Wojtecka, Iwona Wrześniewska-Wal, Marzena Zarzeczna-Baran, Sebastian Artur Zdończyk

Recenzja książki: dr hab. Stanisław Lachowski

Grafika na okładce: shutterstock

Projekt okładki: e-bookowo

ISBN e-book 978-83-7859-736-0

Wydawca: Wydawnictwo internetowe e-bookowo

www.e-bookowo.pl

Kontakt: wydawnictwo@e-bookowo.pl

Wszelkie prawa zastrzeżone.
Kopiowanie, rozpowszechnianie części lub całości
bez zgody wydawcy zabronione
Wydanie I 2016

Spis treści

WSTĘP 7	
Agnieszka Wojtecka, Małgorzata Wojnarowska, Marzena Zarzeczna-Baran, Ewa Bandurska MEDYCYNĄ TRADYCYJNĄ I ALTERNATYWNĄ W ŚWIETLE BADAŃ WYBRANYCH KRAJÓW	13
Jolanta Mogiła-Lisowska KONCEPCJA NOWEGO KIERUNKU W EDUKACJI ZDROWOTNEJ - WCZESNA PROFILAKTYKA ZDROWOTNA (WPZ)	25
Michał Kurcwald NOWE SUBSTANCJE PSYCHOAKTYWNE. NIEPOŻĄDANE KONSEKWENCJE NOWELIZACJI USTAWY O PRZECIWDZIAŁANIU NARKOMANII Z 1 LIPCA 2015	45
Łukasz Mikołaj Sokołowski BEZPIECZEŃSTWO NOWEJ ŻYWNOŚCI – WYBRANE ASPEKTY PRAWNE	71
Victoria Dunaeva ZASTOSOWANIE INNOWACYJNYCH URZĄDZEŃ W ŁAGODZENIU SKUTKÓW STRESU PRZEWLEKŁEGO	85
Sylwia Hoszowska LĘK PRZED DZIECKIEM – CZY PROPONOWANE NA RYNKU ŚRODKI NIWELUJĄCE GO MOGĄ UZALEŻNIAĆ?	91
Justyna Sala-Suszyńska DYSLEKSJA – PROBLEM CYWILIZACYJNY?	109
Natalia Kaźmierczak, Antoni Niedzielski ZABURZENIA ODŻYWIANIA JAKO CHOROBY CYWILIZACYJNE XXI WIEKU	121
Olga Tytko ZABURZENIA ODŻYWIANIA OBLICZA ZNANE I MNIEJ ZNANE	133
Eliza Wołoszynek, Anna Kowalczyk, Olga Dąbska, Ewelina Kozłowska OTYŁOŚĆ – „ZMORA” WSPÓŁCZESNEJ CYWILIZACJI	149
Agata Dutkiewicz ¹, Natasza Doiczman ² TENDENCJE DO ZACHOWAŃ BIGOREKTYCZNYCH WŚRÓD INSTRUKTOREK FITNESS – RAPORT Z BADAŃ WŁASNYCH	165
Aleksandra Mijalska CIAŁO W REŻIMIE – AKTYWNOŚĆ FIZYCZNA STRATEGIĄ DYSCYPLINOWANIA CIAŁA	183
Katarzyna Zofia Pilarczyk, Martyna Tomczak FIT KULTURA I MEDIALNE IDEAŁY PIĘKNA JAKO TŁO DLA ROZWOJU ZABURZEŃ ODŻYWIANIA	203
Aleksandra Sobczyk-Kubiak ROLA AKTYWNOŚCI FIZYCZNEJ W RÓŻNYCH GRUPACH WIEKOWYCH JAKO ELEMENT PROFILAKTYKI ZDROWOTNEJ W PRZESTRZENI ZDROWIA INDYWIDUALNEGO JAK I ZDROWIA PUBLICZNEGO	215
Iwona Wrześniewska-Wal ZGODA NA ZABIEG MEDYCYNĄ ESTETYCZNEJ	229

Aleksandra Hulewska	
TERAPEUTYCZNY CHARAKTER RELACJI: LEKARZ – PACJENT. PARADYGMAT OSOBISTEGO KONTAKTU	245
Magdalena Boczkowska, Marlena Duda	
POZIOM POCZUCIA KOHERENCJI STUDENTÓW KIERUNKÓW NAUCZYCIELSKICH A WYBRANE WSKAŹNIKI SOCJODEMOGRAFICZNE	261
Sławomir Kania	
BUDOWANIE ZAANGAŻOWANEJ KULTURY I POZYTYWNEGO KLIMATU SZKOŁY JAKO PROFILAKTYKA ZACHOWAŃ RYZYKOWNYM – W KIERUNKU PROFILAKTYKI POZYTYWNEJ	279
Justyna Czerwińska	
SYTUACJA ZDROWOTNA KOBIET DOŚWIADCZAJĄCYCH PRZEMOCY. TERAPIA-ZDROWIENIE-ROZWÓJ	293
Olgierd Abramski	
NIEKTÓRE ASPEKTY PRAKTYKI LOKOWANIA CMENTARZY A ŻYCIE I ZDROWIE CZŁONKÓW LOKALNYCH SPOŁECZNOŚCI. UWAGI NA PODSTAWIE WYBRANYCH PRZYKŁADÓW NEKROPOLII WOJEWÓDZTWA ŚLĄSKIEGO	313
Anna Ast	
„SZLACHETNE ZDROWIE” – LITERACKI WIZERUNEK SPORTOWCA – WŁADYSŁAWA KOZAKIEWICZA. AUTOBIOGRAFIA JAKO PRZYKŁAD LITERATURY MOTYWUJĄCEJ	345
Elżbieta Murias	
DYNAMIKA ŚWIATA METAFOR NA BLOGACH ONKOLOGICZNYCH	355
Sebastian Artur Zdończyk	
ZACHOWANIA ZDROWOTNE KOBIET W OKRESIE STARZENIA PO PRZEBYTYM LECZENIU RAKA PIERSI	373
Anna Kowalczyk, Eliza Wołoszynek, Patrycja Ręba, Olga Dąbska	
ROLA CZYNNIKÓW ŻYWIENIOWYCH W ETIOPATOGENEZIE NOWOTWORÓW ZŁOŚLIWYCH	387
Gabriela Hanus	
POSTAWY KONSUMENTÓW WZGLĘDEM EKOŻYWNOŚCI NA PRZYKŁADZIE POLSKI, DANII, FINLANDII, ZJEDNOCZONYCH EMIRATÓW ARABSKICH I KANADY	397
Olga Tytko	
SPRAWNI – NIEPEŁNOSPRAWNI	409
Małgorzata Wojnarowska, Agnieszka Wojtecka, Marzena Zarzeczna-Baran, Ewa Bandurska	
NOWOCZESNE KONCEPCJE ZARZĄDZANIA W OCHRONIE ZDROWIA	425

WSTĘP

Tytuł publikacji, którą przekazujemy w ręce czytelników oddaje sens czasów, w których żyjemy. To właśnie kategoria zdrowia zdominowała obecnie większość starań, które podejmują różne środowiska naukowe i zawodowe, aby coraz lepiej diagnozować i leczyć choroby oraz stosować odpowiednie działania profilaktyczne. Za sprawą przyjętej definicji Światowej Organizacji Zdrowia (WHO) określającej zdrowie jako pełnię dobrostanu fizycznego, psychicznego i społecznego, a nie tylko brak choroby upowszechniono interdyscyplinarny model podejścia do problematyki zagrożeń oraz chorób cywilizacyjnych.

Wybór tekstów składających się na monografię nie jest przypadkowy. Wszyscy autorzy w swoich rozważaniach koncentrują się w mniejszym lub większym stopniu na traktowaniu zdrowia i choroby zarówno jako wyzwania jak i zagrożenia cywilizacyjnego. Tym sposobem motywem przewodnim publikacji jest odwołanie *explicite* i *implicite* do paradygmatu salutogenetycznego zaproponowanego przez A. Antonovsky'ego. Koncepcja ta wspiera społeczno-ekologiczny model zdrowia oparty na indywidualnej odpowiedzialności za zdrowie, odzwierciedlającej się w stylu życia jako całokształcie zachowań zdrowotnych człowieka.

Monografię otwiera tekst poruszający problematykę, która nabiera szczególnego znaczenia w czasach swoistego rozczarowania skutecznością tzw. medycyny tradycyjnej. Autorki obserwując i przybliżając czytelnikom rozwiązania przyjęte w różnych krajach wskazują na widoczny trend związany z połączeniem technik medycyny tradycyjnej i alternatywnej, szczególnie w leczeniu pacjentów onkologicznych.

Kolejny tekst wprowadza pojęcie wczesnej profilaktyki zdrowotnej i jej praktycznego wymiaru, czyli psychoedukacji i nauczania o aktyw-

ności prozdrowotnej. Autorka podkreśla znaczenie instytucjonalnych specjalistów współpracujących z poszczególnymi osobami oraz społecznościami (np. szkołami), którzy mogą udzielać rad związanych z korzystną dla zdrowia aktywnością fizyczną, zbilansowanym odżywianiem się, właściwym reagowaniem na stres.

Tematykę, z którą mierzą się obecnie wszystkie współczesne społeczeństwa, czyli uzależnienie od nowych substancji psychoaktywnych porusza kolejny tekst. Autor kładzie w nim szczególny nacisk na negatywne skutki nowelizacji ustawy o przeciwdziałaniu narkomani z dnia 1 lipca 2015 roku, które egzemplifikuje w oparciu o analizę anonimowych forów obrazkowych.

Kolejny autor przybliży wybrane aspekty prawne dotyczące bezpieczeństwa nowej żywności. Celem rozważań jest próba odpowiedzi na pytanie, czy obecny stan prawny uwzględni kwestię stosowania nowych metod produkcji środków spożywczych i wprowadzania na rynek unijny żywności dotychczas niespożywanej w Unii Europejskiej w kontekście zasady ochrony oraz ograniczania możliwego ryzyka.

W publikacji traktującej o zagrożeniach cywilizacyjnych nie mogło zabraknąć rozważań nt. stresu. W tym przypadku tematyka podjęta została w kontekście zastosowania innowacyjnych metod i narzędzi mających zastosowanie w łagodzeniu stresu przewlekłego np.: bio- i neurofeedback.

Odważną dyskusję nad „lękiem przed płodnością” podejmuje autorka artykułu będącego przeglądem współcześnie stosowanych środków antykoncepcyjnych ingerujących w zdrowie kobiety oraz ich uzależniającego charakteru.

Z kolei inny, ostatnio coraz rzadziej podejmowany problem diagnostyczno-terapeutyczny porusza autorka tekstu dotyczącego dysleksji. Artykuł stanowi przegląd etiologii występowania zaburzenia z uwzględnieniem traktowania go jako problemu cywilizacyjnego oraz metod jego terapii.

Szczególną troskę środowisk diagnostyczno-terapeutycznych stanowią ostatnio zaburzenia odżywiania. Nie bez powodu autorzy kolejnego tekstu traktują je w kategorii zaburzeń cywilizacyjnych, gdyż jak wzmiankują (...) *odzwierciedlają one pewne charakterystyczne tendencje we współczesnej kulturze zachodniej*. Cześć czytelników może się także

zapoznać ze stosunkowo nową jednostką chorobową, nadal rzadko opisywaną, czyli ortoreksją.

Pokrewny temat, czyli zagadnienie otyłości poruszają kolejni autorzy, którzy również traktują je w perspektywie cywilizacyjnej uznając przy tym, że (...) *rozwój mechanizacji ułatwił człowiekowi życie, z drugiej zaś – przyczynił się do obniżenia potrzeby wydatkowania energii przyjmowanej wraz z żywnością*. Opracowanie stanowi syntetyczny przewodnik dotyczący zagadnienia otyłości, w którym autorzy zwracają szczególną uwagę na jego przyczyny i skutki.

Badania własne nad tendencją do zachowań bigorektycznych wśród instruktorek fitness opisują autorki kolejnego opracowania. Zaproponowana tematyka stanowi swoiste *novum*, ze względu na przyczynkowy charakter badań nad tym zjawiskiem.

O cywilizacji zdrowia nie można mówić bez refleksji nad analizą relacji ciała i tożsamości jednostki w perspektywie makro i mikro społecznej, o czym traktuje kolejny artykuł. Autorka parafrazując głównie Giddensa, Mead'a, czy Foucaulta przekłada rozważania teoretyczne na praktykę dotyczącą zjawiska dyscyplinowania ciała.

Rozważania o zaburzeniach odżywiania w kontekście „fit kultury” podejmują autorki kolejnego opracowania w prezentowanym zbiorze tekstów koncentrując się na ideałach piękna zawartych w portalach internetowych oraz społecznościowych i ich wpływie na powstanie określonych jednostek chorobowych.

Z kolei znaczenie aktywności fizycznej i jej roli w utrzymywaniu zdrowia podkreśla w swoim artykule kolejna autorka. Prezentowany materiał przedstawia ruch fizyczny jako czynnik niezbędny dla profilaktyki i utrzymania zdrowia w świetle badań autorki nad rzeczywistym stopieniem aktywności fizycznej w różnych grupach wiekowych.

Odrębny temat poruszony został w tekście dotyczącym medycyny estetycznej w kontekście zgody pacjenta na zabieg oraz ograniczenia ryzyka jego wykonania w świetle przepisów prawa.

Jak podkreśla autorka kolejnego opracowania satysfakcja chorych z jakości opieki zdrowotnej, a także ich gotowość do stosowania się do zaleceń lekarskich związana jest z funkcją jakości kontaktu, który lekarz nawiązuje z pacjentem. Ta od wielu lat badana relacja nabiera szczególnego znaczenia w kontekście humanizacji medycyny i stosowanego po-

dejsčia fenomenologicznego.

Praktyczne implikacje dotyczące wskaźnika poczucia koherencji studentów kierunków nauczycielskich przedstawiają autorki kolejnego tekstu. Dostrzegając rolę poczucia koherencji w psychospołecznym funkcjonowaniu nauczycieli oraz jego znaczenie w praktyce pedagogicznej podjęły one i zaprezentowały badania, których celem była charakterystyka poczucia koherencji przyszłych nauczycieli w odniesieniu do wybranych wskaźników socjodemograficznych takich jak płeć, wiek, miejsce zamieszkania oraz stan cywilny.

O profilaktyce pozytywnej w kontekście budowania zaangażowanej kultury i pozytywnego klimatu szkoły traktuje następna publikacja. Autor dostrzega zagrożenie w postaci nowych negatywnych zjawisk tj. cyberprzemocy, uzależnienia behawioralnego, czy restrykcyjnych diet itp. Z tego powodu tak istotne jest prowadzenie profilaktyki pozytywnej, do których należą budowanie pozytywnego klimatu szkoły i klasy oraz zaangażowanej kultury szkoły

Kolejne opracowanie stanowi charakterystykę sytuacji zdrowotnej kobiet, które padły ofiarą przemocy w rodzinie. Autorka ukazuje skutki przemocy wobec kobiet, a tym samym kwestionuje powszechnie panujący stereotyp, że przemoc w rodzinie jest wyłącznie sprawą prywatną.

Tematykę tanatologiczną i funeralną, relatywnie rzadko przedstawianą w literaturze naukowej podejmuje autor tekstu poświęconego tym niełatwym zagadnieniom. W artykule szczegółowo omówiono zagadnienia prawa funeralnego w kontekście lokalizowania cmentarzy w obrębie siedlisk ludzkich i niebezpieczeństw zdrowotnych i epidemiologicznych z tym związanych.

Następny artykuł nawiązuje do literatury biograficznej. Autorka bada motywy sportu w literaturze XIX i XX wieku, która opisują sylwetki sportowców. Prezentacja literackiego opisu sportowca w perspektywie piśmiennictwa autobiograficznego motywującego odbiorcę do rozpoczęcia aktywności fizycznej została zobrazowana na przykładzie książki pt. „Nie mówcie mi jak mam żyć” opisującej sylwetkę Władysława Kozakiewicza.

Autorka następnego artykułu prezentuje wynik badań własnych dotyczących choroby nowotworowej i dynamiki jej znaczeń w doświadczeniu osób chorujących. Badania zostały oparte na jakościowej analizie treści blogów onkologicznych. Autorka konstatuje, że rola chorego on-

kologiczne funkcjonuje jako stereotyp, natomiast blogosfera i kampanie społeczne starają się go łamać.

Tematykę onkologiczną kontynuuje autor kolejnego opracowania, który podejmując analizę zachorowań na raka piersi w poszczególnych przedziałach wiekowych wskazuje drastyczny wzrost zachorowań występuje pomiędzy pięćdziesiątym a sześćdziesiątym dziewiątym rokiem życia. Celem swojej pracy autor uczynił analizę zachowań zdrowotnych kobiet po leczeniu raka piersi w okresie starzenia się z uwzględnieniem różnych czynników socjodemograficznych.

Czynnikiem warunkującym zdrowie człowieka jest m.in. styl życia, co podkreślają autorki artykułu poświęconego relacji złego odżywiania do zapadalności na choroby nowotworowe. Na styl życia składają się zachowania zdrowotne, a wśród nich zwyczaje żywieniowe, które mogą oddziaływać biopozytywnie lub bionegatywnie na organizm człowieka. Autorki stawiają tezę, że błędy żywieniowe, zarówno ilościowe jak i jakościowe, mogą przyczynić się *do przedwczesnej umieralności*.

Postawy konsumentów względem ekożywności na przykładzie Polski, Danii, Finlandii, Zjednoczonych Emiratów Arabskich i Kanady przedstawia autorka publikacji o charakterze przeglądowym. Analiza przeprowadzona na podstawie badań wtórnych z pięciu krajów świata pozwoliła zdefiniować profil konsumenta nabywającego produkty ekologiczne oraz poznać motywy mające wpływ na jego decyzje.

Kolejny artykuł przedstawia przykłady osób niepełnosprawnych, które mogą żyć pełnią życia i osiągać sukcesy zawodowe w różnych sferach działalności publicznej np.: sporcie, rozrywce, czy mediach.

Monografię zamyka tekst stanowiący próbę identyfikacji istoty, podstawowych założeń oraz korzyści wynikających z wykorzystania nowoczesnych koncepcji zarządzania w ochronie zdrowia. Spektrum zagadnień poruszonych w całym materiale zawartym w monografii, niezależnie od jego badawczego czy przeglądowego charakteru skłania do refleksji nad wszechogarniającą nas i dominującą kategorią zdrowia rozumianą w wymiarze medycznym, psychologicznym, socjologicznym, antropologicznym, czy prawnym. Swoistym paradoksem jest jednak fakt, że rozwój cywilizacji, o który człowiek tak bardzo zabiegał stał się dla niego również zagrożeniem.

Dziękując wszystkim autorom za przyjęcie zaproszenie do publikacji mam nadzieję, że kolejne rozważania dotyczące tak istotnego zagadnienia jakim jest zdrowie nadal pozostaną w kręgu zainteresowań specjalistom z tak wielu dziedzin, a dla czytelników staną się źródłem niekończących się inspiracji naukowych i zawodowych.